КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«ЛЬВІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»

Кафедра педагогіки

Програма підвищення кваліфікації
для вихователів-методистів, вихователів закладів дошкільної освіти

«Навчання грамоти у дошкіллі. Метод «Від тексту до букви»

Програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована до затвердження на засіданні кафедри педагогіки

(протокол № 5 від 29.05.2026 р.)

Завідувачка кафедри Дарія Біда

Програма підвищення кваліфікації затверджена науково-методичною радою

(протокол № 4 від 04.06.2026 р.)

Голова науково-методичної ради Павло Хобзей

Розробники: Комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» (Банах О. В., старша викладачка кафедри педагогіки, Гальвіцька О. Л., старша викладачка кафедри педагогіки).

Напрям підвищення кваліфікації: професійний розвиток педагогічних працівників щодо реалізації завдань Державного стандарту дошкільної освіти.

Термін дії програми: з 01.01.2027 до 31.12.2031 року.

Рецензенти:

Винницька-Юсипович Оксана Анастазія, доктор філософії (PhD), асистент Кафедри початкової та дошкільної освіти, Факультет педагогічної освіти, Львівський національний університет ім. Івана Франка.

Табака Ольга Миронівна, доктор філософії, доцент кафедри початкової та дошкільної освіти факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність. Сучасний етап реформування системи освіти в Україні, ознаменований послідовним упровадженням філософії Нової української школи, висуває оновлені вимоги до забезпечення наступності між дошкільною та початковою ланками освіти. Одним із ключових завдань у цьому контексті є формування мовно-комунікативної компетентності дитини старшого дошкільного віку, що є фундаментом для її подальшої успішної соціалізації та навчання.

Традиційні підходи до навчання грамоти в закладах дошкільної освіти часто зосереджуються на механічному звуко-буквеному аналізі ізольованих елементів, що нерідко перевантажує дитину, знижує її пізнавальний. Натомість метод цілих слів «Від тексту до букви», що спирається на глибокі історичні традиції української педагогіки, зокрема спадщину видатного практика і теоретика Якова Чепіги, пропонує природовідповідний шлях.

Актуальність цієї програми зумовлена потребою сучасних педагогів у відході від авторитарної моделі «транслятора знань» та переході до ролі фасилітатора дитячої діяльності. Метод «Від тексту до букви» базується на цілісному сприйнятті слова й тексту, ігровому навчанні та принципі «від предметного до абстрактного» (предмет — слово — малюнок), що дозволяє зробити процес засвоєння грамоти природним, невимушеним та інтегрованим.

Програма покликана надати вихователям і вихователям-методистам дієвий методичний інструментарій та сучасні технології, які допоможуть створити мотивувальне освітнє середовище, забезпечити психоемоційний комфорт дошкільників та сформувати у них стійкий інтерес до читання як до процесу відкриття смислів.

Цільова група: вихователі-методисти, вихователі закладів дошкільної освіти.

Обсяг: 15 годин (0,5 кредитів ЄКТС).

Особливості реалізації програми: курс передбачає виконання індивідуальної роботи.

Форма підвищення кваліфікації: інституційна (дистанційна).

Мета підвищення кваліфікації: науково-методичний супровід професійного розвитку педагогів у впровадженні методу навчання грамоти «Від тексту до букви».

Завдання підвищення кваліфікації:

- **ознайомити** слухачів із теоретико-методологічними засадами та історичним контекстом виникнення методу цілих слів Якова Чепіги , а також обґрунтувати його переваги в сучасній практиці дошкільної освіти;

- **сформувати** практичні вміння та навички використання інструментарію методу «Від тексту до букви» для організації природовідповідного навчання грамоти старших дошкільників;
- **розкрити** методику реалізації принципу «від предметного до абстрактного» (предмет — слово — малюнок) у процесі цілісного сприйняття тексту й слова;
- **навчити** педагогів моделювати, психологічно комфортне освітнє середовище, що стимулює інтерес дитини до читання та розвиває її мовно-комунікативну компетентність;
- **сприяти** переосмисленню професійної позиції вихователя від традиційного «транслятора знань» до фасилітатора дитячої діяльності, здатного до організації педагогічного партнерства;
- **удосконалити** навички розроблення та презентації власних ефективних практик і дидактичних активностей.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться/набуватимуться відповідно до Професійного стандарту "Вихователь закладу дошкільної освіти, затвердженого наказом Міністерства економіки України від 19.10.2021 № 755-21.):

А1.2 Прогностична, через здатність до цілепокладання, самоорганізації та підготовки до здійснення освітнього процесу.
А2.2 Організаційна, через здатність обирати ефективні методи, форми та засоби організації освітнього процесу відповідно до запитів та потреб здобувачів освіти.
А4.1 Предметно-методична, через здатність формувати у здобувачів освіти ключові компетентності відповідно до державного стандарту.
В2.2 Педагогічне партнерство, через здатність залучати учасників освітнього процесу на засадах партнерства та взаємної відповідальності.
Г2.2 Інформаційно-комунікаційна, через здатність ефективно використовувати ІКТ та електронні освітні ресурси в професійній діяльності.

Очікувані результати навчання:

- застосовує сучасні технології для формування і розвитку мовно-комунікативних умінь та навичок у дошкільників;
- використовує інструменти методу «Від тексту до букви» для навчання грамоти.

Система оцінювання результатів підвищення кваліфікації

Контроль та оцінювання за знаннями слухачів проводиться послідовно й систематично: на практичних заняттях, індивідуальне та фронтальне опитування, виконання самостійної роботи; на лекціях – експрес-контроль,

тестування, робота в сесійних залах і презентації результатів, спільні он лайн дошки, міні експерименти у прямому ефірі, чат, голосування, рольові вправи. **Оцінювання вербальне.**

Курс **зараховується** за умови **відвідування не менше 50 %** авдиторних занять та **виконання** самостійної роботи. Учасники, які відвідали не менше 50% занять та успішно виконали індивідуальну роботу, отримують сертифікат відповідно до кількості прослуханих годин.

Особливості реалізації програми: дистанційна форма навчання, курс передбачає виконання індивідуальної роботи.

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат видається відповідно до кількості прослуханих годин, за умови не менше 50 % від загальної кількості.

Вартість (у разі встановлення): безоплатний характер надання освітньої послуги для слухачів курсів підвищення кваліфікації за регіональним замовленням місцевих органів управління освітою; вартість згідно з кошторисом відповідно до порядку надання платних послуг для всіх інших категорій.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст програми складається з 2-х взаємопов'язаних тем.

Учасники, які відвідали не менше 50% занять та успішно виконали індивідуальну роботу, отримують сертифікат відповідно до кількості прослуханих годин.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 15 год, з них: 4 год – лекційні заняття, 8 год – практична робота, 3 год – самостійна робота.

Назви тем	**Кількість годин**			
	Лекції	Практичні	Самостійна робота	Усього
Тема 1. Пропедевтика процесу навчання читанню	2			
Тема 2. Методика навчання читанню методом цілих слів («Від тексту до букви»)	2	8		
Самостійна робота «З моєї ресурсної валізи: активності, які «працюють» у період навчання читанню»			3	
Разом годин за навчальною програмою	**4**	**8**	**3**	**15**

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Тема 1. Пропедевтика процесу навчання читанню
(лекція, 2 години)
Розвиток мовно-комунікативних умінь та навичок у дошкільників.
Як навчити дитину читати (огляд сучасних методик).
Створення мотивуючого освітнього середовища для формування навички читання.

Тема 2. Методика навчання читанню методом цілих слів («Від тексту до букви»)
(лекція, 2 години; практичне, 8 годин)
Видатний практик і теоретик української педагогіки Яків Чепіга – один із основоположників національної освіти. Історія методики навчання читанню методом цілих слів Якова Чепіги. Впровадження методики Якова Чепіги у сучасній практиці навчання. Переваги методу Якова Чепіги: цілісність та природовідповідність, ігрове навчання.
Практичне ознайомлення з основними складовими методу.
Майстер клас «Використання методу «Від тексту до букви».
Інструменти для розвитку мовно-комунікативних умінь та навички читання.
Продуктивність навчання від предметного до абстрактного (предмет – слово – малюнок).
Презентація добрих практик «Ефективність моїх практик у методі «Від тексту до букви».

4. СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

На етапі завершення навчання за Програмою слухачі виконують **самостійну роботу** «З моєї ресурсної валізи: активності, які «працюють» у період навчання грамоти». Оцінювання самостійної роботи здійснюється за принципом «зараховано / не зараховано».

Критерії оцінювання самостійної роботи

Самостійна робота вважається **«зарахованою»**, якщо поданий матеріал відповідає таким вимогам:

Цільова відповідність: запропоновані активності (ігри, вправи, прийоми) спрямовані саме на формування читацької компетентності молодших школярів.

Практична цінність та опис: кожна активність має чітку назву, визначену мету та покроковий опис алгоритму проведення (вчитель-практик має легко відтворити її у своєму класі).

Діяльнісний характер: описані методи орієнтовані на активну взаємодію учнів (робота в парах, групах, ігрові формати, використання предметів/ілюстрацій), а не на пасивне відтворення.

Природовідповідність та безпека: активності враховують вікові та психофізіологічні особливості дітей 5–6 років, не створюють додаткового психологічного напруження та мотивують до читання.

Структурованість та обсяг: подано мінімум 3 різнопланові активності, матеріал оформлено охайно й структуровано.

5. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ ТА РЕФЛЕКСІЇ

1. Роль вихователя як фасилітатора дитячої діяльності: у чому полягає різниця між позицією «транслятора знань» та позицією педагога-партнера під час організації пропедевтики читання?
2. Які психофізіологічні особливості дітей старшого дошкільного віку слід враховувати, щоб уникнути перевантаження дошкільників?
3. Створення «мотивувального освітнього простору»: які маркери та інструменти в групі закладу дошкільної освіти безпосередньо стимулюють природний інтерес дитини до книги та читання?
4. Історико-педагогічний контекст: у чому полягає унікальність і природовідповідність методу цілих слів Якова Чепіги та чому він залишається актуальним для сучасної дошкільної лінгводидактики?

5. Практична реалізація трикомпонентного принципу «від предметного до абстрактного» (предмет — слово — малюнок): наведіть приклади взаємозв'язку цих елементів в ігровій діяльності дошкільників.
6. Забезпечення наступності: як оволодіння методом цілих слів у дошкіллі допомагає дитині легше адаптуватися до освітнього процесу в початковій ланці Нової української школи?
7. Аналіз власної «ресурсної валізи»: які ігрові формати, вправи чи прийоми з мого досвіду ефективно інтегруються у концепцію навчання «від тексту до букви»?
8. Які професійні компетентності (прогностична, організаційна, предметно-методична) потребують моєї найбільшої уваги під час моделювання занять із навчання грамоти за цим методом?

6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Державний стандарт дошкільної освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.11.2025 № 1557. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1557-2025-%D0%BF#Text(дата звернення: 04.01.2026).
2. Закон України «Про освіту» URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text (дата звернення: 04.01.2026).
3. Закон України «Про дошкільну освіту» URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text (дата звернення: 04.01.2026).
4. Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» (2023). URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text (дата звернення: 08.01.2026).
5. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України: Наказ МОН України від 06.06.2022 № 527. URL: rada.gov.ua (дата звернення: 10.05.2026). URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text (дата звернення: 04.01.2026).
6. Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти» UR:https://mon.gov.ua/statiobjects/mon/uploads/public/661/692/363/6616923634125654141836.pdf (дата звернення: 04.01.2026).
7. Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників щодо впровадження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти» UR: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1067729-22#Text (дата звернення: 04.01.2026).
8. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти /Міністерство освіти і науки України. URL: https://mon.gov.ua (дата звернення: 08.01.2026) .

Основна література

1. Котик Т.М. Нова українська школа: теорія і практика формування емоційного інтелекту в учнів початкової школи: навч.-метод.посіб./Т.Котик. – Тернопіль, «Видавництво Астон» 2020. - 192 с.

2. Малініна Л.В. Нова українська школа: формування соціальної компетентності учнів початкової школи: навч.-метод.посіб./Л.Малініна. - Київ, видавництво «Грамота» 2021. -72 с.

3. Кірик М.Ю., Данилова М.І. Нова українська школа: організація діяльності учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти: навч.-метод.посіб./ М.Кірик, Л.Данилова. – Львів: Світ, 2019. – 136 с.

4. Старагіна І.П. Нова українська школа: розвиток читацької компетентності в учнів початкової школи в системі інтегрованого навчання: навчально-методичний посібник/ Старагіна І.П., Терещенко В.М., Панченков А.О. – Харків: Соняшник, 2020. – 176 с.

5. Ковальова В. Ранні зустрічі з книгою: створення читацького середовища в початковій школі / В. Ковальова // Початкова школа. — 2022. — № 4. — С. 15–19.

6. Сухомлинський В. О. Сто порад учителеві / В. О. Сухомлинський (Порада «Щоб дитина хотіла вчитися», «Читання як джерело інтелектуального життя»).

7. Богуш А. М., Маліновська Н. В. Методика розвитку мови та навчання рідної мови дітей раннього і дошкільного віку: навч. посіб. Київ: Видавничий дім "Слово", 2021. 336 с.

8. Ryszard Więckowski Pedagogika wczesnoszkolna - Warszawa-Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne. 1998. 338 s.

9. Maria Cackowska Integralny sastem nauczania początkowego. Kielce. 1992-135 s.

10. Józef Galant, Józef Sowa Proces wspołeczniania dzieci w klasach początkowych. Warszawa - Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne. 1991. 160 s.